

TYÖASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/1999 vp

Hallituksen esitys laiksi kotitaloustyön väliaikaisesta verotuesta annetun lain 10 ja 12 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 28 päivänä syyskuuta 1999 lähettänyt työasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi kotitaloustyön väliaikaisesta verotuesta annetun lain 10 ja 12 §:n muuttamisesta (HE 72/1999 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt tämän esityksen yhteydessä lakialoitteen laiksi kotitaloustyön väliaikaisesta verotuesta annetun lain 10 ja 12 §:n muuttamisesta (LA 109/1999 vp — Olavi AlaNissilä /kesk ym.), joka on lähetetty työasiainvaliokuntaan 28 päivänä syyskuuta 1999.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Erkki Laanterä, valtiovarainministeriö
- hallitusneuvos Päivi Kerminen, työministeriö

- tutkimuspäällikkö Tuomas Huuho, Kilpailuvirasto
- kehittämisspäällikkö Leila Simonen ja tutkija Anne Kainlauri, Stakes
- ylitarkastaja Päivi Lilja, Verohallitus
- varapuheenjohtaja Helena Raunio, Kotitaloustyönantajain Liitto
- projektipäällikkö Anna-Maria Korhonen, Kotityöstä leipätyöksi
- palvelutuotannonjohtaja Katriina Jokela, Vanhustyön Keskusliitto
- toimitusjohtaja Teemu Lehtinen, Veronmaksajain Keskusliitto
- toimitusjohtaja Juha Koskelo, Kaluste-Koskelo Oy / Puustelli Oy.
- projektipäällikkö Erkki Kangas, Sata Osajat.

Viitetieto

Valiokunta on käsitellyt hallituksen esityksen ja lakialoitteen kanssa yhtä aikaa kotitaloustyön yritystukimallia koskevan hallituksen esityksen (HE 97/1999 vp).

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan, että kotitaloustyön väliaikaisesta verotuesta annetun lain voimassaoloaika jatketaan vuodelta vuoden 2000 loppuun. Lisäksi ehdotetaan, että vähennyksen voisi saa-

da myös niiden kustannusten perusteella, jotka on maksettu kokeiluajan päättymisen jälkeen, jos työ on tehty kokeiluajana.

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta.

Lakialoite

Lakialoitteessa ehdotetaan kotitaloustyön väliaikaisesta verotuesta annettua lakia muutettavaksi siten, että lakia voidaan soveltaa koko maassa,

kun nyt sitä sovelletaan ainoastaan Etelä-Suomen, Oulun tai Lapin lääneissä. Lisäksi ehdotetaan vähennyksen enimmäismäärä korotettavaksi nykyisestä 5 000 markasta 10 000 markkaan ja, että vähennyksen saa tehdä toissijaisesti kunnallisverotuksessa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus

Kotitaloustyön väliaikainen verotuki on ollut alueellisesti kokeiltavana vuoden 1997 loka-kuun alusta lähtien. Valtion tuloverosta on voinut tehdä kotitalousvähennyksen yksityiseen kotitalous-, hoiva- ja hoitotyöhön sekä asunnon kunnossapito- tai perusparannustyöhön liittyvistä työnantajamaksuista. Verotuksen toimittamiseen kuluvan ajan vuoksi kokeilusta ei ole tähän mennessä saatu riittävästi tietoa tulosten arvioimiseksi ja kokeilua ehdotetaan jatkettavaksi. Verovähennyskokeilun, kuten myös kotitaloustyön yritystukikokeilun, jatkaminen on perusteltua riittävän tiedon saamiseksi ja kokeilumallien keskinäiseksi vertaamiseksi. Valiokunta puoltaa kokeilun jatkamista ja hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Lainsäädännön vakinaistaminen

Kokeilusta tähän mennessä saadut tiedot ovat siinä määrin puutteellisia, ettei valiokunta tässä vaiheessa ehdota nykyistä lakia muutettavaksi muutoin kuin hallituksen esityksen mukaisesti. Kokeilun tulokset ovat myönteisiä: esimerkiksi vanhuksille on tarjolla laajemmin heidän tarvitsemiaan palveluita, jolloin he voivat asua entistä pitempään kotonaan ja laitoshoidon tarve vähenee.

Kokeilun alueellisuus on toisaalta vaikeuttanut verotuen käyttöä: esimerkiksi verovähennysmallin kokeilualueella sijaitsevan vapaa-ajan asunnon korjauksesta ei voi tehdä kotitalousvä-

hennystä, jos henkilö asuu vakituisesti yritystukimallin kokeilualueella.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämisskeskus Stakes on tutkinut verovähennysmallin vaikutuksia ja selvittänyt tutkimustuloksiaan valiokunnalle. Kokeilun tuloksia on edelleen seurattava ja tuloksia hyödynnettävä jatkovalmistelussa.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että ensi vuoden aikana ratkaistaan, millä tavoin kotitaloustyötä tuetaan kokeilujakson jälkeen ja millainen tuki otetaan pysyvään valtakunnalliseen käyttöön. Mikäli kotitaloustyön verotuki otetaan pysyvään käyttöön on verovähennysmallia kehitettävä siten, että se on tasapuolisesti eri kullataryhmiin kuuluvien henkilöiden käytettävissä. Pienituloiset henkilöt, joiden tulosta ei määrätä valtion tuloveroa, eivät voi saada hyväkseen valtion tuloverosta tehtävää vähennystä. Tämän vuoksi jatkovalmistelussa on selvitetävä, voidaanko kotitalousvähennys tehdä toissijaisesti verovelvollisen kunnallisverotuksesta.

Kotitalousvähennystä ei voimassa olevan lain mukaan myönnetä, jos samaa työsuoritusta varten on saatu omaishoidon tukea, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa tarkoitettua tukea tai työllistämistukea. Valiokunnan mielestä on tarpeellista selvittää, pitääkö tuen myöntämisedellytyksiä muuttaa siten, etteivät muut tuet estä verotuen saantia.

Stakesin tutkimuksessa mukana olleista yrityksistä joka kymmenes oli perustettu kokeilun aikana tai sitä ennakoiden. Valiokunnan käsityksen mukaan yrittäjyyden tukeminen puoltaa kokeilun jatkamista. Kotitaloustyöpalveluita myy-

vien yrittäjien ja yrittäjyyttä harkitsevien henkilöiden kouluttamista on lisättävä palvelutarjonnan edistämiseksi. Verovähennyksestä on myös tiedotettava nykyistä tehokkaammin sekä palvelujen tarjoajille että kuluttajille.

Tutkimuksen mukaan suurituloiset olivat käyttäneet tuettuja palveluita eniten, sitten pienituloiset ja keskituloiset vähiten. Tulokselle ei ole esitetty selkeätä syytä, mutta siihen vaikuttaa palvelutarpeiden lisäksi se, että useimmissa kotitalouksissa kotitaloustyöt tehdään perinteisesti ensisijaisesti itse. Valiokunnan mielestä on syytä selvittää tarkemmin, mitkä syyt vaikuttavat keskituloisten vähäiseen palveluiden käyttöön ja miten käyttöä voidaan lisätä.

Kotitaloustyöpalveluiden yleinen kysyntä lisääntyisi, jos työnantajat antaisivat palvelun henkilöstölleen työsuhde-etuna. Edun käyttöä

voidaan edistää määräämällä kotitaloustyöpalvelun verotusarvo. Valiokunnan mielestä tämä asia tulee selvittää.

Lakialoite

Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksytään hallituksen esityksen mukaisena. Valiokunnan kannasta seuraa, että lakialoite on hylättävä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työasiainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että lakialoite LA 109/1999 vp hylätään.

Helsingissä 27 päivänä lokakuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
jäs. Tuula Haatainen /sd
Anne Huotari /vas
Kyösti Karjula /kesk
Risto Kuisma /rem
Esa Lahtela /sd
Jouni Lehtimäki /kok

Håkan Nordman /r
Lauri Oinonen /kesk
Pirkko Peltomo /sd
Tero Rönni /sd
Raija Vahasalo /kok
Jaana Ylä-Mononen /kesk.

VASTALAUSE

Perustelut

Kun kotitaloustyön verovähennys on kokeilun myötä osoittautunut tarpeelliseksi uudistukseksi, se tulisi ulottaa koko maahan. Verotuen käyttö on lisääntynyt kokeilun aikana. Verohallituksen viimeisten tietojen mukaan kotitalousvähennystä on myönnetty vuonna 1998 yli 22 000 kotitaloudelle kokeilualueilla Etelä-Suomen, Oulun ja Lapin lääneissä. Verovähennys on parantanut kotitalouksien työllistämismahdollisuuksia.

Vastalauseessa ehdotetaan kotitaloustyön verovähennysmahdollisuuden ulottamista koko maahan ja enimmäismäärän nostamista 10 000 markkaan nykyisen 5 000 markan sijasta. Vähennys tulee voida tehdä toissijaisesti myös kunnallisverotuksessa, jotta pienituloiset verovelvolliset ja etenkin eläkeläiset pääsevät vähennyksen piiriin.

Ehdotetut muutokset ovat välttämättömiä, jotta kotona teetettävä työ saadaan kannattavaksi. Kotitalouksien työllistämismahdollisuuksien li-

säämisen myötä voidaan luoda uusia työpaikkoja koko maassa. Samalla voidaan helpottaa perheiden arkea ja taloutta. Erittäin tärkeää on, että verovähennyksen myötä syntyy jo nyt koko maahan kotitaloustöitä tekevien verkosto, joka on tarpeen lähivuosina, kun suuret ikäluokat ikääntyvät ja vanhusten määrä kasvaa räjähdysnomaisesti.

Arvioiden mukaan valtion saamien verotulojen pienennys verovähennyksen takia olisi noin 100 miljoonaa markkaa. Toisaalta verovähennyksen aiheuttamaa menetystä saataisiin takaisin kotitaloustyötä tekevien verotuloina sekä nykyistä parempana mahdollisuutena teettää kotityötä laillisesti.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Laki**kotitaloustyön väliaikaisesta verotuesta annetun lain (poist.) muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan kotitaloustyön väliaikaisesta verotuesta 24 päivänä heinäkuuta 1997 annetun lain (728/1997) 2 § ,

muutetaan (poist.) 3, 6 , 10 ja 12 § sekä

lisätään 10 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

3 § (Uusi)

Kotitalousvähennykseen oikeuttavan työn tekemisaika

Kotitalousvähennykseen oikeuttava työ on teetettävä (poist.) verovelvollisen asunnossa tai vapaa-ajanasunnossa.

6 § (Uusi)

Kotitalousvähennyksen enimmäismäärä ja vähennyksen tekeminen

Kotitalousvähennys tehdään valtion tuloverosta, ja sen enimmäismäärä on 10 000 markkaa vuodessa. Vähennys tehdään valtion tulo-

Vastalause

TyVM 2/1999 vp — HE 72/1999 vp

verosta tehtävien muiden vähennysten jälkeen.
Se osa työllistämisvähennyksestä, jota ei ole vähennetty valtiolle tulevasta tuloverosta, vähennetään verovelvollisen kunnallisverosta.

10 ja 12 §
(Kuten TyVM)

Voimaantulosäännös
(Kuten TyVM)

Helsingissä 27 päivänä lokakuuta 1999

Kyösti Karjula /kesk
Lauri Oinonen /kesk

Jaana Ylä-Mononen /kesk
Risto Kuisma /rem